

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (pierwsza izba w składzie powiększonym)

z dnia 13 grudnia 2018 r.*

[Sprostowany postanowieniem z dnia 21 marca 2019 r.]

Odpowiedzialność pozaumowna – Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa –
Środki ograniczające podjęte wobec Iranu – Zamrożenie środków finansowych – Umieszczenie
i pozostawienie nazwy strony skarżącej w wykazie osób i podmiotów, w odniesieniu do których mają
zastosowanie środki ograniczające – Krzywda

W sprawie T-559/15

Post Bank Iran, z siedzibą w Teheranie (Iran), reprezentowany przez D. Luffa, adwokata,

strona skarżąca,

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, reprezentowanej przez B. Driessena oraz M. Bishopa, działających
w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranej przez

Komisję Europejską, reprezentowaną przez F. Ronkesa Agerbeeka oraz R. Tricota, działających
w charakterze pełnomocników,

interwenient,

mającej za przedmiot żądanie, na podstawie art. 268 TFUE, zmierzające do uzyskania naprawienia szkody, jaką skarżący miał ponieść w następstwie przyjęcia decyzji Rady 2010/644/WPZiB z dnia 25 października 2010 r. zmieniającej decyzję 2010/413/WPZiB w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającej wspólne stanowisko 2007/140/WPZiB (Dz.U. 2010, L 281, s. 81), rozporządzenia Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 423/2007 (Dz.U. 2010, L 281, s. 1), decyzji Rady 2011/783/WPZiB z dnia 1 grudnia 2011 r. dotyczącej zmiany decyzji 2010/413/WPZiB w sprawie środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2011, L 319, s. 71), rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) nr 1245/2011 z dnia 1 grudnia 2011 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (UE) nr 961/2010 w sprawie środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2011, L 319, s. 11) oraz rozporządzenia Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 961/2010 (Dz.U. 2012,

* Język postępowania: angielski.

L 88, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2012, L 332, s. 31), na mocy których nazwa skarżącego została umieszczona i pozostawiona w wykazach osób i podmiotów, w odniesieniu do których miały zastosowanie środki ograniczające,

SĄD (pierwsza izba w składzie powiększonym),

w składzie: I. Pelikánová (sprawozdawca), prezes, V. Valančius, P. Nihoul, J. Svenningsen i U. Öberg, sędziowie,

sekretarz: N. Schall, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 20 marca 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

- 1 Niniejsza sprawa wpisuje się w ramy systemu środków ograniczających ustanowionych w celu wywarcia nacisku na Islamską Republikę Iranu, aby zakończyła ona działania stwarzające zagrożenie rozprzestrzeniania broni jądrowej i działania związane z rozwojem systemów przenoszenia broni jądrowej (zwane dalej „rozprzestrzenianiem broni jądrowej”).
- 2 Skarżący, Post Bank Iran, jest spółką prawa irańskiego prowadzącą działalność w dziedzinie bankowości pocztowej.
- 3 W dniu 9 czerwca 2010 r. Rada Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych przyjęła rezolucję 1929 (2010), rozszerzającą zakres środków ograniczających nałożonych wcześniejszymi rezolucjami 1737 (2006) z dnia 27 grudnia 2006 r., 1747 (2007) z dnia 24 marca 2007 r. i 1803 (2008) z dnia 3 marca 2008 r. oraz wprowadzającą dodatkowe środki ograniczające wobec Islamskiej Republiki Iranu.
- 4 Na mocy decyzji Rady 2010/413/WPZiB z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającej wspólne stanowisko 2007/140/WPZiB (Dz.U. 2010, L 195, s. 39) nazwa skarżącego została umieszczona w wykazie znajdującym się w załączniku II do tej decyzji.
- 5 W konsekwencji nazwa skarżącego została także umieszczona w wykazie zawartym w załączniku V do rozporządzenia Rady (WE) nr 423/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r. dotyczącego środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2007, L 103, s. 1).
- 6 Umieszczenie nazwy skarżącego w wykazie, o którym mowa w pkt 5 powyżej, stało się skuteczne w dniu opublikowania rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) nr 668/2010 z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie wdrożenia art. 7 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 423/2007 (Dz.U. 2010, L 195, s. 25) w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, to jest w dniu 27 lipca 2010 r. Skutkiem tego umieszczenia było zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych skarżącego (zwane dalej „środkami ograniczającymi”).

- 7 Umieszczenie nazwy skarżącego w wykazach wymienionych w pkt 4 i 5 powyżej opierało się na następujących powodach:

„[Skarżący] z irańskiego banku krajowego przekształcił się w bank pomagający Iranowi prowadzić handel międzynarodowy. Działa w imieniu Banku Sepah (wskazanego na mocy rezolucji nr 1747 [Rady Bezpieczeństwa]), wykonując transakcje Banku Sepah i ukrywając jego związki z transakcjami, by ominąć sankcje. W roku 2009 [skarżący] ułatwiał w imieniu Bank Sepah prowadzenie interesów między irańskim sektorem obronnym a beneficjentami z zagranicy. Ułatwia prowadzenie interesów z przedsiębiorstwem-przykrywką północnokoreańskiego Tranchon Commercial Bank, znanego z ułatwiania związanych z proliferacją interesów między Iranem a KRLD [Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną].”

- 8 Pismem z dnia 29 lipca 2010 r. Rada Unii Europejskiej poinformowała skarżącego o umieszczeniu jego nazwy w wykazach wymienionych w pkt 4 i 5 niniejszego wyroku. Do pisma załączono kopie tych ostatnich aktów.
- 9 Pismem z dnia 12 września 2010 r. skarżący zwrócił się do Rady o ponowne rozpatrzenie umieszczenia jego nazwy w przedmiotowych wykazach w świetle przedstawionych jej przez skarżącego informacji.
- 10 Decyzją 2010/644/WPZiB z dnia 25 października 2010 r., zmieniającą decyzję 2010/413 (Dz.U. 2010, L 281, s. 81), Rada, po ponownym rozpatrzeniu sytuacji skarżącego, pozostawiła jego nazwę w wykazie zawartym w załączniku II do decyzji 2010/413, ze skutkiem od tego samego dnia i z następujących powodów:

[Skarżący] przekształcił się z irańskiego banku krajowego w bank pomagający Iranowi prowadzić handel międzynarodowy. Działa w imieniu Banku Sepah (wskazanego na mocy rezolucji nr 1747 [Rady Bezpieczeństwa]), wykonując transakcje Banku Sepah i ukrywając jego związki z transakcjami, by ominąć sankcje. W roku 2009 [skarżący] ułatwiał w imieniu Banku Sepah prowadzenie interesów między irańskim sektorem obronnym a beneficjentami z zagranicy. Ułatwia też prowadzenie interesów z przedsiębiorstwem-przykrywką północnokoreańskiego Tranchon Commercial Bank, znanego z zaangażowania w interesy między Iranem a KRLD związane z proliferacją.”

- 11 W wyniku przyjęcia rozporządzenia Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie nr 423/2007 (Dz.U. 2010, L 281, s. 1) nazwa skarżącego została umieszczona w wykazie znajdującym się w załączniku VIII do rzeczonoego rozporządzenia ze skutkiem od dnia 27 października 2010 r.
- 12 Pismem z dnia 28 października 2010 r., które skarżący otrzymał w dniu 29 października 2010 r., Rada poinformowała go, że po ponownym rozpatrzeniu jego sytuacji w świetle uwag zawartych w piśmie z dnia 12 września 2010 r. powinien on nadal być objęty środkami ograniczającymi.
- 13 W piśmie z dnia 28 grudnia 2010 r. skarżący nie zgodził się z faktami zarzucanymi mu przez Radę. Do celów realizacji swego prawa do obrony zażądał on dostępu do akt.
- 14 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 7 stycznia 2011 r. skarżący wniósł skargę, mającą zasadniczo na celu między innymi stwierdzenie nieważności wykazach wymienionych w pkt 4 i 5 niniejszego wyroku w zakresie, w jakim go te wykazy dotyczą. Skarga ta została zarejestrowana pod numerem T-13/11.
- 15 Wraz z pismem z dnia 22 lutego 2011 r. Rada przekazała skarżącemu dotyczące go fragmenty propozycji umieszczenia w wykazach przesłanych przez państwa członkowskie, załączonych do ich pism przewodnich oznaczonych nr 13413/10 EXT 5, 13414/10 EXT 5 i 6723/11.

- 16 W piśmie z dnia 29 lipca 2011 r. skarżący ponownie zakwestionował prawdziwość zarzutów wysuwanych wobec niego przez Radę.
- 17 Decyzją 2011/783/WPZiB z dnia 1 grudnia 2011 r. zmieniającą decyzję 2010/413 (Dz.U. 2011, L 319, s. 71) i rozporządzeniem wykonawczym (UE) nr 1245/2011 z dnia 1 grudnia 2011 r. dotyczącym wykonania rozporządzenia nr 961/2010 (Dz.U. 2011, L 319, s. 11) Rada, po dokonaniu przeglądu sytuacji skarżącego, pozostawiła jego nazwę w wykazach zawartych w załączniku II do decyzji 2010/413, zmienionej decyzją 2010/644, oraz w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010, ze skutkiem, odpowiednio, od dnia 1 i od dnia 2 grudnia 2011 r.
- 18 Pismem z dnia 5 grudnia 2011 r. Rada poinformowała skarżącego, że pozostaje on objęty środkami ograniczającymi.
- 19 Pismem z dnia 13 stycznia 2012 r. skarżący ponownie zażądał dostępu do akt.
- 20 Decyzja Rady 2012/35/WPZiB z dnia 23 stycznia 2012 r. zmieniająca decyzję 2010/413 (Dz.U. 2012, L 19, s. 22) weszła w życie w dniu jej przyjęcia. W drodze jej art. 1 pkt 7 został z tym dniem zmieniony art. 20 decyzji 2010/413 poprzez wprowadzenie w szczególności nowego kryterium, dotyczącego wsparcia, między innymi finansowego, udzielanego rządowi Iranu.
- 21 Wraz z pismem z dnia 21 lutego 2012 r. Rada przekazała skarżącemu dokumenty odnoszące się do „decyzji [...] z dnia 1 grudnia 2011 r. o pozostawieniu [wobec niego] w mocy środków ograniczających”.
- 22 W wyniku przyjęcia rozporządzenia Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie nr 961/2010 (Dz.U. 2012, L 88, s. 1) do art. 23 ust. 2 lit. d) tego rozporządzenia zostało wprowadzone nowe kryterium, dotyczące udzielania rządowi Iranu wsparcia, między innymi finansowego. Ponadto nazwa skarżącego została umieszczona – z tych samych powodów co wskazane w pkt 10 niniejszego wyroku – w wykazie zawartym w załączniku IX do rozporządzenia nr 267/2012 (zwanym dalej – wraz z wykazami zawartymi w załączniku II do decyzji 2010/413, zmienionej decyzją 2010/644, i w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010 – „spornymi wykazami”) ze skutkiem od dnia 24 marca 2012 r.
- 23 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 4 czerwca 2012 r. skarżący dostosował swoje żądania w sprawie T-13/11 w taki sposób, by obejmowały one zasadniczo stwierdzenie nieważności wszystkich spornych wykazów w zakresie, w jakim go one dotyczą.
- 24 Wyrokiem z dnia 6 września 2013 r. Post Bank Iran/Rada (T-13/11, niepublikowanym, EU:T:2013:402) Sąd między innymi stwierdził nieważność spornych wykazów w zakresie, w jakim dotyczyły one skarżącego, z tego powodu, że nie były one poparte dowodami. Od wyroku tego żadna ze stron nie wniosła odwołań, w związku z czym stał się on prawomocny i uzyskał powagę rzeczy osądzonej.
- 25 Decyzją 2013/661/WPZiB z dnia 15 listopada 2013 r. zmieniającą decyzję 2010/413 (Dz.U. 2013, L 306, s. 18) oraz rozporządzeniem wykonawczym (UE) nr 1154/2013 z dnia 15 listopada 2013 r. dotyczącym wykonania rozporządzenia nr 267/2012 (Dz.U. 2013, L 306, s. 3) Rada utrzymała środki ograniczające zastosowane wobec skarżącego, a to na podstawie nowego kryterium, dotyczącego wsparcia, między innymi finansowego, udzielanego rządowi Iranu. Akty te weszły w życie w dniu 16 listopada 2013 r., to jest w dniu ich opublikowania w Dzienniku Urzędowym.
- 26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 29 stycznia 2014 r. skarżący wniósł skargę o stwierdzenie nieważności aktów z dnia 15 listopada 2013 r. pozostawiających w mocy zastosowane wobec niego środki ograniczające. Skarga ta została zarejestrowana pod numerem T-68/14.

- 27 Wyrokiem z dnia 3 maja 2016 r., Post Bank Iran/Rada (T-68/14, niepublikowanym, EU:T:2016:263) Sąd oddalił skargę i obciążył skarżącego kosztami postępowania.
- 28 Pismem z dnia 25 lipca 2015 r. skarżący wystąpił do Rady ze wstępnym wnioskiem o naprawienie szkód, jakich miał doznać wskutek zastosowania wobec niego, na podstawie rozporządzenia wykonawczego nr 668/2010 i decyzji 2010/413, środków ograniczających. Rada nie udzieliła odpowiedzi na to pismo.

Postępowanie i żądania stron

- 29 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 25 września 2015 r. skarżący wniósł niniejszą skargę. Ze względu na powiązanie spraw sprawa została przydzielona pierwszej izbie Sądu.
- 30 W dniu 2 lutego 2016 r. Rada złożyła odpowiedź na skargę.
- 31 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 16 marca 2016 r. Komisja Europejska złożyła wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania Rady.
- 32 Rada i skarżący złożyli uwagi w przedmiocie tego wniosku odpowiednio w dniach 12 kwietnia i 4 maja 2016 r.
- 33 Na mocy decyzji prezesa pierwszej izby Sądu z dnia 18 maja 2016 r., wydanej zgodnie z art. 144 § 4 regulaminu postępowania, Komisja została dopuszczona do sprawy w charakterze interwenienta.
- 34 W dniu 27 maja 2016 r. skarżący złożył replikę.
- 35 W dniu 22 lipca 2016 r. Rada złożyła duplikę.
- 36 W dniu 19 lipca 2016 r. Komisja złożyła uwagi interwenienta. Rada i skarżący złożyli uwagi w przedmiocie tego pisma odpowiednio w dniach 7 września i 13 października 2016 r.
- 37 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (pierwsza izba) zastosował środek organizacji postępowania polegający na zapoznaniu się ze stanowiskiem stron w przedmiocie ewentualnego zawieszenia postępowania w oczekiwaniu na orzeczenie Trybunału kończące postępowanie w sprawie C-45/15 P, Safa Nicu Sepahan/Rada. Strony główne przestawiły swoje uwagi w tej kwestii w wyznaczonym terminie.
- 38 Po zmianie składu izb Sądu, na podstawie art. 27 § 5 regulaminu postępowania, sędzia sprawozdawca został przydzielony do pierwszej izby, której w rezultacie przydzielona została niniejsza sprawa.
- 39 W świetle uwag stron głównych prezes pierwszej izby Sądu decyzją z dnia 10 października 2016 r. zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie.
- 40 W następstwie ogłoszenia wyroku z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402) Sąd (pierwsza izba), na wniosek sędziego sprawozdawcy, zastosował środek organizacji postępowania polegający na zapoznaniu się ze stanowiskiem stron co do konsekwencji, jakie ich zdaniem ma rzeczony wyrok dla niniejszej sprawy. Strony główne przestawiły swoje uwagi w tej kwestii w wyznaczonym terminie. W uwagach tych skarżący w szczególności wskazał, że cofa swoje żądania odszkodowawcze w zakresie, w jakim odnoszą się one do szkody materialnej.
- 41 Żadna ze stron nie wniosła w wyznaczonym terminie wniosku o przeprowadzenie rozprawy zgodnie z art. 106 § 1 regulaminu postępowania.

- 42 Na podstawie art. 28 regulaminu postępowania i na wniosek pierwszej izby Sąd postanowił w dniu 15 grudnia 2017 r. przekazać niniejszą sprawę powiększonemu składowi tej izby.
- 43 Na wniosek sędziego sprawozdawcy Sąd zdecydował otworzyć ustny etap postępowania, zgromadzić uwagi stron głównych w przedmiocie ewentualnego połączenia niniejszej sprawy ze sprawą T-558/15, Iran Insurance/Rada do celów ustnego etapu postępowania, oraz zadać stronom określone pytania. Strony zastosowały się do tego wezwania w wyznaczonych terminach.
- 44 Decyzją z dnia 9 lutego 2018 r. prezes pierwszej izby Sądu połączył niniejszą sprawę oraz sprawę T-558/15 do celów ustnego etapu postępowania.
- 45 Na rozprawie w dniu 20 marca 2018 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu. Skarżący w swoich odpowiedziach w szczególności sprecyzował niezgodność z prawem stwierdzoną w wyroku z dnia 6 września 2013 r., Post Bank Iran/Rada (T-13/11, niepublikowanym, EU:T:2013:402), na którą powoływał się na poparcie swoich żądań odszkodowawczych, co zostało odnotowane w protokole rozprawy.
- 46 Po zmianie żądań (zob. pkt 40 powyżej) skarżący wnosi do Sądu w istocie o:
- zasądzenie od Rady na jego rzecz kwoty 1 000 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznał w wyniku niezgodnego z prawem umieszczenia jego nazwy w spornych wykazach w okresie od lipca 2010 r. do listopada 2013 r. na podstawie decyzji 2010/644, rozporządzenia nr 961/2010, decyzji 2011/783, rozporządzenia wykonawczego nr 1245/2011 i rozporządzenia nr 267/2012;
 - obciążenie Rady kosztami postępowania.
- 47 Rada wnosi w istocie do Sądu o:
- odrzucenie skargi w części z powodu braku właściwości do jej rozpoznania, a w pozostałej części jako oczywiście bezzasadnej;
 - obciążenie skarżącego kosztami postępowania.
- 48 Komisja wnosi o odrzucenie skargi w całości.

Co do prawa

W przedmiocie właściwości Sądu do rozpoznania skargi

- 49 [Sprostowany postanowieniem z dnia 21 marca 2019 r.] Rada twierdzi w duplice, że w zakresie, w jakim skarżący oparł swoje żądanie naprawienia szkody na niezgodności z prawem umieszczenia jego nazwy w wykazie zawartym w załączniku II do decyzji 2010/413, zmienionej decyzją 2010/644, Sąd nie jest właściwy do rozstrzygnięcia niniejszej skargi, ponieważ art. 275 akapit drugi TFUE nie przyznaje Sądowi właściwości do rozstrzygania w przedmiocie żądania naprawienia szkody opartego na niezgodności z prawem aktu z zakresu Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB).
- 50 W udzielonych na piśmie odpowiedziach na pytania Sądu (pkt 43 powyżej) skarżący twierdzi, że zarzut Rady dotyczący niedopuszczalności jest sam niedopuszczalny, gdyż został podniesiony po terminie, a także niezasadny, ponieważ akty WPZiB zostały w niniejszej sprawie wykonane rozporządzeniami przyjętymi na podstawie art. 215 TFUE.

- 51 W tej kwestii należy zauważyć, że zarzut niedopuszczalności złożony na etapie dupliki, w sytuacji gdy mógł zostać podniesiony wcześniej, należy uznać za podniesiony po terminie (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., Jannatian/Rada, T-328/14, niepublikowany, EU:T:2016:86, pkt 29). Zatem rozpatrywany zarzut niedopuszczalności, który Rada powinna była podnieść już na etapie odpowiedzi na skargę, został podniesiony po terminie, a zatem jest niedopuszczalny.
- 52 Jednak zgodnie z art. 129 regulaminu postępowania Sąd może w każdej chwili, z urzędu, po zapoznaniu się ze stanowiskiem stron, orzec w przedmiocie bezwzględnych przeszkód procesowych, do których, zgodnie z orzecznictwem, należy właściwość sądu Unii do rozpoznania skargi (zob. podobnie wyroki: 18 marca 1980 r., Ferriera Valsabbia i in./Komisja, 154/78, 205/78, 206/78, od 226/78 do 228/78, 263/78, 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 i 85/79, EU:C:1980:81, pkt 7; z dnia 17 czerwca 1998 r., Svenska Journalistförbundet/Rada, T-174/95, EU:T:1998:127, pkt 80).
- 53 Tymczasem z art. 24 ust. 1 akapit drugi zdanie szóste TUE i z art. 275 akapit pierwszy TFUE wynika, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej co do zasady nie jest właściwy w zakresie postanowień prawa pierwotnego dotyczących WPZiB i aktów prawnych wydanych na podstawie tych postanowień. Jedynie wyjątkowo, na podstawie art. 275 akapit drugi TFUE, sądy Unii są właściwe w dziedzinie WPZiB. Właściwość ta obejmuje z jednej strony o kontrolę przestrzegania art. 40 TUE, a z drugiej – skargi o stwierdzenie nieważności wnoszone przez jednostki, na warunkach określonych w art. 263 akapit czwarty TFUE, przeciwko środkom ograniczającym przyjętym przez Radę w ramach WPZiB. Artykuł 275 akapit drugi TFUE nie przyznaje natomiast Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej żadnej właściwości do rozpoznania jakiegokolwiek skargi odszkodowawczej (wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., Jannatian/Rada, T-328/14, niepublikowany, EU:T:2016:86, pkt 30).
- 54 Wynika stąd, że skarga odszkodowawcza zmierzająca do uzyskania naprawienia szkody mającej wynikać z faktu przyjęcia aktu w dziedzinie WPZiB leży poza właściwością Sądu (wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., Jannatian/Rada, T-328/14, niepublikowany, EU:T:2016:86, pkt 31).
- 55 Natomiast Sąd zawsze przyjmował swoją właściwość do rozpoznania żądania naprawienia szkody, którą osoba lub podmiot miały ponieść z powodu środków ograniczających zastosowanych wobec nich zgodnie z art. 215 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2007 r. Sison/Rada, T-47/03, niepublikowany, EU:T:2007:207, pkt 232–251; z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 45–149).
- 56 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że środki ograniczające zastosowane wobec skarżącego odpowiednio decyzją 2010/644 i decyzją 2011/783 zostały wykonane rozporządzeniem nr 961/2010, rozporządzeniem wykonawczym nr 1245/2011 i rozporządzeniem nr 267/2012, przyjętymi zgodnie z art. 215 TFUE.
- 57 Wynika stąd, że o ile Sąd nie jest właściwy do rozpoznania żądania odszkodowawczego skarżącego w zakresie, w jakim zmierza ono do uzyskania naprawienia szkody doznanej z powodu środków ograniczających zastosowanych wobec niego decyzją 2010/644 i decyzją 2011/783, o tyle jest on jednak właściwy do rozpoznania tego żądania w zakresie, w jakim zmierza ono do uzyskania naprawienia szkody doznanej z powodu wykonania rzeczonych środków rozporządzeniem nr 961/2010, rozporządzeniem wykonawczym nr 1245/2011 i rozporządzeniem nr 267/2012 (zwanymi dalej „spornymi aktami”).
- 58 W konsekwencji należy rozpoznać niniejszą skargę wyłącznie w zakresie, w jakim zmierza ona do uzyskania naprawienia szkody, której skarżący, jak twierdzi, doznał z tego powodu, że środki ograniczające zastosowane wobec niego decyzją 2010/644 i decyzją 2011/783 zostały wykonane w drodze zaskarżonych aktów.

W przedmiocie dopuszczalności skargi

- 59 Komisja, nie podnosząc zarzutu w odrębnym piśmie, twierdzi, że niniejsza skarga, w zakresie, w jakim dotyczy naprawienia szkody, która wystąpiła przed dniem 25 października 2010 r., została wniesiona – z uwagi na datę jej złożenia, to jest 25 września 2015 r. – po upływie pięcioletniego terminu przewidzianego w art. 46 Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem niniejszą skargę należy więc zdaniem Komisji uznać za w części niedopuszczalną. W opinii Komisji częściowe przedawnienie roszczenia może zostać zbadane z urzędu, jako bezwzględna przeszkoda procesowa.
- 60 Rada uważa, że kwestia przedawnienia w niniejszej sprawie się nie pojawia, ponieważ skarżący domaga się odszkodowania wyłącznie z tytułu umieszczenia jego nazwy w spornych wykazach po dniu 25 września 2010 r. Wskazuje ona jednak, że gdyby kwestia przedawnienia się pojawiła, mogłaby zostać rozważona z urzędu jako bezwzględna przeszkoda procesowa.
- 61 Skarżący domaga się odrzucenia zarzutu niedopuszczalności jako niedopuszczalnego i niepodlegającego badaniu przez Sąd z urzędu, ponieważ nie chodzi tu o bezwzględną przeszkodę procesową. W każdym wypadku ten zarzut niedopuszczalności nie jest jego zdaniem zasadny. Skarżący dodaje, że kwestia przedawnienia stała się bezprzedmiotowa z uwagi na cofnięcie przez niego żądania odszkodowania za szkodę materialną.
- 62 W odniesieniu do rozpatrywanego w tym miejscu podniesionego przez Komisję zarzutu niedopuszczalności należy wskazać, że żądania Rady dotyczące odrzucenia niniejszej skargi w żadnej mierze nie opierają się na częściowym przedawnieniu roszczenia leżącego u podstawy tej skargi. Tymczasem zgodnie z art. 40 akapit czwarty i art. 53 akapit pierwszy Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także z art. 142 § 1 regulaminu postępowania interwencja może mieć na celu wyłącznie poparcie, w całości lub w części, żądań jednej ze stron głównych. Ponadto, zgodnie z art. 142 § 3 regulaminu postępowania, interwenient akceptuje stan sprawy, w jakim się ona znajduje w chwili jego wstąpienia.
- 63 Wynika stąd, że interwenient nie posiada legitymacji do podniesienia samodzielnie zarzutu niedopuszczalności oraz że Sąd nie ma w związku z tym obowiązku badania zarzutów podniesionych przez interwenienta, które nie są bezwzględnymi przeszkodami procesowymi (zob. podobnie wyroki: z dnia 24 marca 1993 r., CIRFS i in./Komisja, C-313/90, EU:C:1993:111, pkt 22; z dnia 3 lipca 2007 r., Au Lys de France/Komisja, T-458/04, niepublikowany, EU:T:2007:195, pkt 32).
- 64 Zostało już zresztą rozstrzygnięte, że w zakresie, w jakim skarga o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej Unii podlega, zgodnie z art. 340 TFUE, ogólnym zasadom wspólnym prawom państw członkowskich, oraz w zakresie, w jakim analiza porównawcza systemów prawnych państw członkowskich ujawnia, że co do zasady i poza kilkoma wyjątkami sąd nie może z urzędu badać zarzutu dotyczącego przedawnienia roszczenia, nie ma potrzeby badania z urzędu problemu ewentualnego przedawnienia rozpatrywanego roszczenia (wyroki: z dnia 30 maja 1989 r., Roquette frères/Komisja, 20/88, EU:C:1989:221, pkt 12, 13; z dnia 8 listopada 2012 r., Evropaïki Dynamiki/Komisja, C-469/11 P, EU:C:2012:705, pkt 51).
- 65 W konsekwencji należy odrzucić zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję jako niedopuszczalny.

W przedmiocie dopuszczalności materiału dowodowego przedstawionego w załączniku do repliki

- 66 W duplice Rada, popierana przez Komisję, wnosi o odrzucenie dowodów przedstawionych w załącznikach R.1–R.15 do repliki ze względu na ich przedłożenie po terminie i w związku z tym niedopuszczalność. Zdaniem Rady dowody te mogły i powinny być zostać przedstawione na etapie skargi.
- 67 W pisemnych odpowiedziach na pytania Sądu (zob. pkt 43 powyżej) Rada i Komisja przyznają, że z uwagi na zmianę żądań skargi (zob. pkt 40 powyżej) nie ma już potrzeby rozstrzygnięcia w przedmiocie dopuszczalności dowodów przedstawionych w załącznikach R.2–R.15 do repliki, które to dowody dotyczą wyłącznie szkody materialnej poniesionej przez skarżącego.
- 68 Skarżący również przyznaje, że z uwagi na zmianę jego żądań (zob. pkt 40 powyżej) zarzut niedopuszczalności dowodu pozostaje aktualny jedynie w odniesieniu do załącznika R.1 do repliki. Wnosi on o odrzucenie tego zarzutu niedopuszczalności z tego powodu, że załącznik R.1 obejmuje dodatkowe dowody na okoliczności już wykazane w skardze i niezbędne w celu obalenia argumentów podnoszonych przez Radę w odpowiedzi na skargę. Twierdzi on, że Rada bez żadnych przeszkód mogła w duplice zrealizować swoje prawo do obrony w odniesieniu do tych dowodów. Również Komisja miała możliwość sprawdzenia i oceny tych dowodów.
- 69 Ze zmienionych żądań skarżącego wynika, że przedmiotem niniejszej skargi jest żądanie odszkodowawcze mające na celu uzyskanie zadośćuczynienia za krzywdę, której skarżący miał doznać w wyniku przyjęcia przez Radę spornych aktów. Jest to więc skarga, poprzez którą skarżący zamierza pociągnąć Unię do odpowiedzialności pozaumownej.
- 70 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach skargi o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej na stronie skarżącej spoczywa obowiązek przedstawienia sądowi Unii dowodów celem wykazania rzeczywistego charakteru i rozmiaru podnoszonej przez nią szkody (zob. wyroki: z dnia 28 stycznia 2016 r., Zafeiropoulos/Cedefop, T-537/12, niepublikowany, EU:T:2016:36, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 26 kwietnia 2016 r., Strack/Komisja, T-221/08, niepublikowany, EU:T:2016:242, pkt 308).
- 71 Sąd Unii uznał oczywiście, że w niektórych przypadkach – w szczególności wtedy, gdy trudne jest wyliczenie podnoszonej szkody – nie jest konieczne określanie w skardze dokładnego jej rozmiaru ani wyliczanie kwoty żądanego odszkodowania (zob. wyrok z dnia 28 lutego 2013 r., Inalca i Cremonini/Komisja, C-460/09 P, EU:C:2013:111, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 72 Skarga w niniejszej sprawie została wniesiona w dniu 25 września 2015 r. W skardze tej skarżący wycenił krzywdę, której w swoim przekonaniu doznał, na podstawie załączonych do niej elementów.
- 73 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z art. 76 lit. f) regulaminu postępowania, który wszedł w życie w dniu 1 lipca 2015 r., a zatem ma zastosowanie w niniejszej sprawie, każda skarga powinna zawierać, w stosownym przypadku, dowody lub wnioski dowodowe.
- 74 Ponadto art. 85 § 1 regulaminu postępowania stanowi, że dowody i wnioski dowodowe przedstawia się w ramach pierwszej wymiany pism procesowych. Artykuł 85 § 2 dodaje, że strony mogą również przedstawiać na poparcie swojej argumentacji nowe dowody lub wnioski dowodowe w replice i duplice, o ile opóźnienie w ich złożeniu jest uzasadnione. W tym ostatnim przypadku, zgodnie z art. 85 § 4 regulaminu postępowania, Sąd rozstrzyga w przedmiocie dopuszczalności przedstawionych dowodów lub wniosków dowodowych po umożliwieniu pozostałym stronom ustosunkowania się do nich.

- 75 Norma prekluzyjna przewidziana w art. 85 § 1 regulaminu postępowania nie dotyczy dowodu przeciwnego oraz rozszerzenia wniosków dowodowych w następstwie przedstawienia dowodu przeciwnego przez przeciwnika procesowego [zob. wyrok z dnia 22 czerwca 2017 r., Biogena Naturprodukte/EUIPO (ZUM wohl), T-236/16, EU:T:2017:416, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 76 Z orzecznictwa dotyczącego stosowania normy prekluzyjnej przewidzianej w art. 85 § 1 regulaminu postępowania wynika, że strony powinny usprawiedliwić opóźnienie w przedstawieniu nowych dowodów lub wniosków dowodowych (wyrok z dnia 18 września 2008 r., Angé Serrano i in./Parlament, T-47/05, EU:T:2008:384, pkt 54) i że Sąd Unii jest uprawniony do kontrolowania zasadności przyczyny opóźnienia w przedstawieniu tych dowodów lub wniosków dowodowych oraz, stosownie do przypadku, ich treści, a także – jeżeli to opóźnienie nie jest uzasadnione w sposób wymagany prawem lub zasadne – jest uprawniony do ich odrzucenia (wyroki: z dnia 14 kwietnia 2005 r., Gaki-Kakouri/Trybunał Sprawiedliwości, C-243/04 P, niepublikowany, EU:C:2005:238, pkt 33; z dnia 18 września 2008 r., Angé Serrano i in./Parlament, T-47/05, EU:T:2008:384, pkt 56).
- 77 Orzeczono już, że przedstawienie przez stronę dowodów lub wniosków po terminie może być uzasadnione, jeżeli strona ta nie mogła dysponować wcześniej tymi dowodami lub jeżeli opóźnione przedstawienie dowodów przez jego przeciwnika czyni zasadnym uzupełnienie akt w sposób zapewniający poszanowanie zasady kontradyktoryjności (wyroki: z dnia 14 kwietnia 2005 r., Gaki-Kakouri/Trybunał Sprawiedliwości, C-243/04 P, niepublikowany, EU:C:2005:238, pkt 32; z dnia 18 września 2008 r., Angé Serrano i in./Parlament, T-47/05, EU:T:2008:384, pkt 55).
- 78 W niniejszej sprawie skarżący przedstawił w załączniku R.1 do repliki pewną liczbę dowodów na poparcie żądania zadośćuczynienia za podnoszoną krzywdę, nie usprawiedliwiając jednak opóźnienia w ich przedstawieniu.
- 79 W zakresie, w jakim w odpowiedzi na pytania Sądu (zob. pkt 43 powyżej) skarżący twierdził, że ten załącznik R.1 do repliki obejmuje dodatkowe dowody na okoliczności już wykazane w skardze, uzasadnienie to należy odrzucić jako bezskuteczne, ponieważ sama okoliczność, że fakty zostały już udowodnione, nie może uzasadnić przedstawienia nowych dowodów po terminie.
- 80 W zakresie, w jakim, w tych samych odpowiedziach skarżący twierdził, że załącznik R.1 obejmuje dowody niezbędne w celu obalenia argumentów podnoszonych przez Radę w odpowiedzi na skargę, należy zauważyć, że dowody figurujące w tym załączniku zostały przez skarżącego przedstawione wyłącznie w celu wykazania, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 70 powyżej, rzeczywistego charakteru i rozmiaru podnoszonej przez niego krzywdy wyliczonej w skardze, a nie w celu podważenia argumentów przedstawionych przez Radę w załączniku do odpowiedzi na skargę. Okoliczność, że w tej odpowiedzi Rada zarzucała skarżącemu brak udowodnienia w sposób wystarczający pod względem prawnym rzeczywistego charakteru i rozmiaru podnoszonej przez niego krzywdy, nie może być postrzegana jako dowód przeciwny w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 75 powyżej i nie pozwala na uznanie elementów zawartych w załączniku R.1 do repliki za rozszerzenie wniosków dowodowych zgłoszonego jako konsekwencja dowodu przeciwnego ani na uznanie, że przedstawienie tych dowodów po terminie było uzasadnione koniecznością odpowiedzi na argumenty Rady i zapewnienia poszanowania zasady kontradyktoryjności.
- 81 Wynika stąd, że dowody przedstawione w załączniku R.1 do repliki należy odrzucić jako niedopuszczalne; nie zostaną one uwzględnione na etapie badania skargi co do istoty.

Co do istoty

- 82 Na mocy art. 340 akapit drugi TFUE „[w] dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej Unia powinna naprawić, zgodnie z zasadami ogólnymi, wspólnymi dla praw państw członkowskich, szkody wyrządzone przez jej instytucje lub jej pracowników przy wykonywaniu ich funkcji”. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem powstanie odpowiedzialności pozaumownej Unii w rozumieniu art. 340 akapit drugi TFUE z tytułu bezprawnego zachowania jej organów jest uzależnione od kumulatywnego spełnienia określonych przesłanek, którymi są: bezprawność zarzucanego instytucjom postępowania, wystąpienie rzeczywistej szkody i istnienie związku przyczynowego pomiędzy zarzucanym instytucjom zachowaniem a powołaną szkodą (zob. wyroki: z dnia 9 września 2008 r., FIAMM i in./Rada i Komisja, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, pkt 106 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 11 lipca 2007 r., Schneider Electric/Komisja, T-351/03, EU:T:2007:212, pkt 113; z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 47).
- 83 Na poparcie niniejszej skargi skarżący podnosi, że w sprawie zostały spełnione wszystkie trzy wyżej wymienione przesłanki.
- 84 Rada, popierana przez Komisję, wnosi o oddalenie skargi jako niezasadnej, ponieważ wbrew ciężącemu na nim obowiązkowi skarżący nie przedstawia dowodu na to, że w sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii.
- 85 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii w rozumieniu art. 340 akapit drugi TFUE, wymienione w pkt 82 powyżej, muszą być spełnione łącznie (wyrok z dnia 7 grudnia 2010 r., Fahas/Rada, T-49/07, EU:T:2010:499, pkt 92, 93; postanowienie z dnia 17 lutego 2012 r., Dagher/Rada, T-218/11, niepublikowane, EU:T:2012:82, pkt 34). Wynika stąd, że jeżeli jedna z tych przesłanek nie została spełniona, skargę należy oddalić w całości (wyrok z dnia 26 października 2011 r., Dufour/EBC, T-436/09, EU:T:2011:634, pkt 193).
- 86 W niniejszej sprawie należy zatem ustalić, czy skarżący, zgodnie z ciężącym na nim obowiązkiem, przedstawił dowód na bezprawność zachowania, które zarzuca Radzie, mianowicie przyjęcia spornych aktów, na rzeczywisty charakter krzywdy, jakiej miał doznać, oraz na istnienie związku przyczynowego między rzeczoną przyjęciem a podnoszoną krzywdą.

W przedmiocie podnoszonej bezprawności

- 87 Skarżący twierdzi, że przesłanka bezprawności zachowania instytucji jest spełniona, ponieważ przyjęcie spornych aktów stanowi wystarczająco istotne naruszenie przez Radę normy prawnej mającej na celu przyznanie uprawnień jednostkom, które, zgodnie z orzecznictwem, może spowodować powstanie odpowiedzialności pozaumownej Unii.
- 88 W tej kwestii skarżący twierdzi, że umieszczenie i pozostawienie jego nazwy w spornych wykazach na podstawie spornych aktów było oczywiście niezgodne z prawem, co stwierdził Sąd w wyroku z dnia 6 września 2013 r., Post Bank Iran/Rada (T-13/11, niepublikowanym, EU:T:2013:402). Ponadto, jego zdaniem, naruszone przepisy prawa służą w szczególności ochronie indywidualnych interesów zainteresowanych osób i podmiotów, którym przyznają one prawa (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 57, 58).
- 89 Zdaniem skarżącego wystarczająco istotne naruszenie tych przepisów polega na umieszczeniu lub pozostawieniu przez Radę nazwiska danej osoby w spornych wykazach, podczas gdy nie dysponuje ona informacjami lub dowodami wykazującymi w sposób wystarczający pod względem prawnym zasadność zastosowanych środków ograniczających (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 59, 63, 68). Twierdzi on, że

w niniejszej sprawie Rada przyjęła sporne akty, których skutkiem było zastosowanie wobec niego w okresie od lipca 2010 r. do listopada 2013 r. środków ograniczających, mimo braku jakiegokolwiek dowodu na zarzucane mu zachowanie.

- 90 Wreszcie skarżący twierdzi, że Rada nie może utrzymywać, że naruszone przez nią przepisy były niejasne, dwuznaczne lub mało precyzyjne, ponieważ w czasie, gdy sporne akty były przyjmowane, było jasne, że Rada powinna przedstawić dowody na poparcie stosowanych środków ograniczających.
- 91 Rada, popierana przez Komisję, nie kwestionuje niezgodności z prawem spornych aktów, lecz uważa, że niezgodność ta nie jest w stanie spowodować powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii, ponieważ nie stanowi ona wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej mającej na celu przyznanie uprawnień jednostkom. Wykazanie takiego naruszenia byłoby możliwe jedynie w sytuacji, gdyby – zgodnie z orzecznictwem Trybunału – Rada w sposób poważny i oczywisty naruszyła granice swoich uprawnień dyskrecjonalnych, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.
- 92 Wyrokiem z dnia 6 września 2013 r., *Post Bank Iran/Rada* (T-13/11, niepublikowanym, EU:T:2013:402) Sąd stwierdził niezgodność z prawem spornych aktów.
- 93 Jednak należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu stwierdzenie niezgodności z prawem danego aktu prawnego, jakkolwiek godna ubolewania byłaby ta niezgodność z prawem, nie jest wystarczające, by uznać, że została spełniona przesłanka powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii oparta na bezprawności zachowania zarzucanego instytucjom (wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., *Safa Nicu Sepahan/Rada*, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 50; zob. również podobnie wyroki: z dnia 6 marca 2003 r., *Dole Fresh Fruit International/Rada i Komisja*, T-56/00, EU:T:2003:58, pkt 72–75; z dnia 23 listopada 2011 r., *Sison/Rada*, T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 31). Ewentualne stwierdzenie nieważności jednego lub kilku aktów Rady leżących u źródła krzywd podnoszonych przez skarżącego, nawet jeżeli taka nieważność zostałaby ustalona na mocy wyroku Sądu wydanego przed wniesieniem skargi odszkodowawczej, nie stanowi więc niewzruszalnego dowodu wystarczająco poważnego naruszenia ze strony tej instytucji, pozwalającego stwierdzić ipso iure odpowiedzialność pozaumowną Unii (wyrok z dnia 13 grudnia 2017 r., *HTTS/Rada*, T-692/15, odwołanie w toku, EU:T:2017:890, pkt 48).
- 94 Przesłanka istnienia bezprawnego zachowania instytucji Unii wymaga wystarczająco poważnego naruszenia normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom (zob. wyrok z dnia 30 maja 2017 r., *Safa Nicu Sepahan/Rada* C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 95 Wymóg wystarczająco poważnego naruszenia normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom ma na celu, bez względu na rodzaj rozpatrywanego niezgodnego z prawem aktu, uniknięcie sytuacji, w której ryzyko konieczności ponoszenia ciężaru szkód podnoszonych przez zainteresowane osoby upośledziłoby zdolność danej instytucji do wykonywania w pełnym zakresie jej kompetencji w interesie ogólnym, zarówno w ramach jej działalności prawodawczej czy wymagającej podejmowania decyzji z zakresu polityki ekonomicznej, jak i w sferze jej kompetencji administracyjnych, nie dopuszczając jednakże do tego, by ciężar konsekwencji oczywistych i niewybaczalnych naruszeń spoczywał na jednostkach (zob. wyroki: z dnia 23 listopada 2011 r., *Sison/Rada*, T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 25 listopada 2014 r., *Safa Nicu Sepahan/Rada*, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 51).
- 96 Po zidentyfikowaniu norm prawnych, których naruszenie jest podnoszone w niniejszej sprawie, trzeba będzie ustalić, po pierwsze, czy normy te przyznają uprawnienia jednostkom, a po drugie – czy Rada dopuściła się wystarczająco istotnego naruszenia tych norm.

– *W przedmiocie norm prawnych, których naruszenie jest podnoszone*

- 97 W odpowiedzi na ustne pytania Sądu skarżący uściślił na rozprawie, w odniesieniu do norm prawnych, których naruszenie zostało stwierdzone wyrokiem z dnia 6 września 2013 r., Post Bank Iran/Rada (T-13/11, niepublikowanym, EU:T:2013:402), że chodzi jedynie o stwierdzenie w pkt 133 i 134 rzeczonego wyroku, w myśl którego zaskarżone akty – w zakresie, w jakim zastosowano w nich kryterium „wspierania” osób lub podmiotów, których nazwiska lub nazwy zostały umieszczone w wykazach, w naruszeniu środków ograniczających lub w ich obejściu – nie były uzasadnione, ponieważ nie zostały poparte dowodami oraz naruszały w istocie art. 20 ust. 1 lit. b) decyzji 2010/413, art. 16 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 961/2010, a także art. 23 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 267/2012.

– *W przedmiocie ustalenia, czy normy prawne, których naruszenie jest podnoszone, przyznają uprawnienia jednostkom*

- 98 Z orzecznictwa wynika, że przepisy, które w sposób wyczerpujący wymieniają przesłanki umożliwiające zastosowanie środków ograniczających, mają zasadniczo na celu ochronę indywidualnych interesów osób i podmiotów, których środki te mogą dotyczyć, poprzez ograniczenie wypadków, w których środki te mogą zostać zgodnie z prawem zastosowane (zob. podobnie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 57; zob. również podobnie i analogicznie wyrok z dnia 23 listopada 2011 r., Sison/Rada, T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 51).
- 99 Te same przepisy zapewniają więc ochronę indywidualnych interesów osób i podmiotów, których mogą dotyczyć środki ograniczające, w związku z czym należy je uznać za normy prawne mające na celu przyznanie uprawnień jednostkom. Jeżeli odnośne przesłanki materialne nie są spełnione, to zainteresowana jednostka ma w istocie prawo do tego, by środki ograniczające nie zostały wobec niej zastosowane. Takie uprawnienie w sposób nieunikniony oznacza, że osoba lub podmiot, wobec których środki ograniczające zostały zastosowane w warunkach innych niż przewidziane w omawianych przepisach, mogą domagać się zrekompensowania im szkodliwych skutków tych środków, jeżeli okaże się, że zostały one zastosowane z wystarczająco istotnym naruszeniem norm materialnych obowiązujących Radę (zob. podobnie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 58; zob. również podobnie i analogicznie wyrok z dnia 23 listopada 2011 r., Sison/Rada, T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 100 Wynika stąd, że normy prawne, których naruszenie podnosi w niniejszej sprawie skarżący, są normami prawnymi przyznającymi uprawnienia jednostkom, do których należy skarżący jako osoba objęta spornymi aktami.

– *W przedmiocie ustalenia, czy Rada dopuściła się wystarczająco istotnego naruszenia norm prawnych, których naruszenie jest podnoszone*

- 101 Trybunał miał już sposobność uściślić, że naruszenie normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom można uznać za wystarczająco istotne, gdy obejmuje oczywiste i poważne naruszenie przez daną instytucję granic przysługujących jej uprawnień dyskrecyjnych, a elementami, jakie należy wziąć w tym względzie pod uwagę, są w szczególności stopień jasności i precyzji naruszonej normy, a także zakres uznania, jaki naruszona norma pozostawia organowi Unii (zob. wyrok z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 102 Zgodnie z orzecznictwem jeżeli instytucji takiej przysługuje jedynie znacznie ograniczony – lub nie przysługuje żaden – zakres uprawnień dyskrecyjnych, jakiegokolwiek naruszenie prawa Unii może wystarczyć, aby stwierdzić istnienie wystarczająco istotnego naruszenia (zob. wyrok z dnia 11 lipca 2007 r., Sison/Rada, T-47/03, niepublikowany, EU:T:2007:207, pkt 235 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 103 Wreszcie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że w każdym wypadku naruszenie prawa Unii jest w sposób oczywisty istotne, jeżeli uchybienie trwało mimo ogłoszenia wyroku stwierdzającego zaistniałe uchybienie, wydania orzeczenia prejudycjalnego lub istnienia utrwalonego orzecznictwa Trybunału w danej dziedzinie, z których wynika bezprawny charakter omawianego zachowania (zob. wyrok z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 104 W czasie przyjmowania przez Radę spornych aktów, to jest w okresie od 25 października 2010 r. do 23 marca 2012 r., z orzecznictwa wynikało już jasno i precyzyjnie, że w razie zakwestionowania jej decyzji do Rady należy przedstawić informacje i dowody wykazujące, że przesłanki stosowania kryterium „wspierania” w naruszeniu środków ograniczających lub w ich obejściu, zawarte w art. 20 ust. 1 lit. b) decyzji 2010/413, art. 16 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 961/2010, a także art. 23 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 267/2012 zostały spełnione. Trybunał stwierdził już zresztą, w oparciu o orzecznictwo poprzedzające przyjęcie spornych aktów, że ciążący na Radzie obowiązek przedstawienia w razie zakwestionowania jej decyzji informacji lub dowodów na poparcie środków ograniczających zastosowanych wobec osoby lub podmiotu wynikał z utrwalonego już orzecznictwa (zob. wyrok z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 35–40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 105 Ponadto – w zakresie, w jakim obowiązek Rady polegający na sprawdzeniu i wykazaniu zasadności środków ograniczających podejmowanych wobec osoby lub podmiotu przed przyjęciem tych środków podyktowany jest poszanowaniem praw podstawowych danej osoby lub danego podmiotu, a w szczególności ich prawa do skutecznej ochrony sądowej – Rada nie dysponuje w tej kwestii uprawnieniami dyskrecyjnymi (wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., Jannatian/Rada, T-328/14, niepublikowany, EU:T:2016:86, pkt 52; zob. również podobnie wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 59–61). Tak więc w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że przy wykonywaniu tego obowiązku Radzie nie przysługiwały żadne uprawnienia dyskrecyjne.
- 106 W związku z tym Rada, nie dochowując swego obowiązku poparcia spornych aktów, dopuściła się w niniejszej sprawie wystarczająco istotnego naruszenie normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostce, mianowicie skarżącemu.
- 107 W konsekwencji przesłanka dotycząca bezprawności zachowania zarzucanego Radzie, mianowicie przyjęcia spornych aktów, jest spełniona w odniesieniu do norm prawnych przywołanych przez skarżącego, których naruszenie zostało stwierdzone w pkt 133 i 134 wyroku z dnia 6 września 2013 r., Post Bank Iran/Rada (T-13/11, niepublikowanego, EU:T:2013:402).

W przedmiocie podnoszonej szkody i istnienia związku przyczynowego między zarzucanym Radzie zachowaniem a tą szkodą

- 108 Skarżący uważa, że udowodnił rzeczywisty i pewny charakter krzywdy, jakiej doznał z powodu spornych aktów. Podnosi on, że sporne akty, w zakresie, w jakim negatywnie wpłynęły na jego dobre imię, wyrządziły mu znaczną krzywdę, którą szacuje ex aequo et bono na kwotę 1 mln EUR, jak wskazał już w piśmie do Rady z dnia 25 lipca 2015 r. W tej kwestii skarżący twierdzi, że

w porównywalnej sytuacji Sąd Unii stwierdził już fakt wyrządzenia krzywdy spółce na skutek naruszenia jej dobrego imienia oraz zasądził na jej rzecz zadośćuczynienie (wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., *Safa Nicu Sepahan/Rada*, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 80–83).

- 109 Skarżący, wbrew argumentom Rady wywodzonym z jednego z wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwanego dalej „ETPC”), mianowicie wyroku ETPC z dnia 19 lipca 2011 r. w sprawie *Uj przeciwko Węgrom* (CE:ECHR:2011:0719JUD 002395410), twierdzi, że spółki mają wymiar moralny i mogą doznać krzywdy, na przykład w następstwie naruszenia ich dobrego imienia i zdolności do prowadzenia działalności handlowej. Jego zdaniem Rada w sposób nieadekwatny powołała się na wyrok ETPC, ponieważ ETPC badał ochronę dobrego imienia jedynie w odniesieniu do ograniczeń swobody wypowiedzi. Zachowanie dobrego imienia jest szczególnie ważne na rynku bankowym, na którym działa skarżąca, ponieważ rynek ten opiera się na zaufaniu między podmiotami. Skarżący podnosi, że zanim zostały przyjęte zaskarżone akty, cieszył się dobrą reputacją na poziomie międzynarodowym, o czym świadczy fakt, że prowadził na tym poziomie działalność bankową. Ponadto dokonał on w Iranie znacznych nakładów na reklamę swoich usług międzynarodowych w celu zaprezentowania swego wizerunku jako międzynarodowego operatora finansowego. Sporne akty, w których jego nazwę powiązano z poważnym zagrożeniem dla pokoju międzynarodowego i bezpieczeństwa międzynarodowego i które wymusiły zaprzestanie – wbrew jego woli – jego działalności w Unii, w sposób negatywny wpłynęły na jego dobre imię. Ponowne nawiązanie relacji z partnerami biznesowymi z tego sektora, takimi jak *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)*, oraz z dawnymi klientami na międzynarodowym rynku finansowym jest kosztowne. W każdym wypadku na rynku handlowym operator, który zostaje zmuszony do zaprzestania działalności, doznaje oczywistego i nieuniknionego uszczerbku na dobrym imieniu i wiarygodności. W celu odbudowania dobrego imienia konieczne jest jego zdaniem prowadzenie światowej kampanii reklamowej, której koszt szacuje na 45 mln dolarów amerykańskich (USD) (około 38,7 mln EUR). Ponieważ nie obliczył on jeszcze dokładnie kosztów odzyskania dobrego imienia, Sąd mógłby ramach środka dowodowego wyznaczyć niezależnego biegłego w celu dokonania tej wyceny. Wreszcie skarżący uważa, że nie jest konieczne wykazanie, że w celu odbudowania dobrego imienia poniósł on koszty, w szczególności na reklamę. Wystarczy powołanie się na istnienie naruszenia dobrego imienia, którego odbudowanie w sposób konieczny wiąże się ze znacznymi wydatkami.
- 110 Rada, popierana przez Komisję, uważa, że przesłanka dotycząca istnienia krzywdy nie jest w niniejszej sprawie spełniona. Sporne akty, jak twierdzi, nie miały charakteru sankcji karnych nałożonych na skarżącego i nie miały na celu wyrządzenia mu krzywdy. Ich celem było wyłącznie zapobieganie rozprzestrzenianiu broni jądrowej. Skarżący nie został zatem jej zdaniem napiętnowany jako organizacja sama w sobie stanowiąca zagrożenie dla pokoju międzynarodowego i bezpieczeństwa międzynarodowego; nie przedstawia on zresztą w tej kwestii żadnego dowodu. Został on jedynie zidentyfikowany jako osoba, która ułatwiała transakcje handlowe związane z rozprzestrzenianiem broni jądrowej, co było wystarczające do uzasadnienia umieszczenia jego nazwy w spornych wykazach. Skarżący nie przedstawił żadnego dowodu na to, że doznał krzywdy z powodu przyjęcia spornych aktów, czego wymaga orzecznictwo. Nie ma dowodów na to, że cieszył się on wcześniej dobrym imieniem na poziomie międzynarodowym, utracił zyski z powodu naruszenia tego dobrego imienia oraz dokonał nakładów na kampanie reklamowe lub inne w celu odbudowania tego dobrego imienia. Załączony do skargi artykuł prasowy dotyczący szacowanego kosztu światowej kampanii reklamowej nie ma zdaniem Rady znaczenia, ponieważ dotyczy spółki niezwiązanej ze skarżącym, działającej w innym sektorze i na innym kontynencie niż skarżący oraz bez związku ze środkami ograniczającymi stosowanymi przez Unię. Twierdzenia skarżącego zawarte w replice nie dowodzą istnienia naruszenia jego dobrego imienia, w szczególności poza Iranem, a w konsekwencji – związanej z tym naruszeniem krzywdy. Ponadto skarżący nie przedstawił żadnego wyjaśnienia ani żadnego dowodu na poparcie swoich twierdzeń, że ponowne nawiązanie relacji ze SWIFT ma być kosztowne. W każdym wypadku, jak stwierdził ETPC w wyroku z dnia 19 lipca 2011 r. w sprawie *Uj przeciwko Węgrom* (CE:ECHR:2011:0719JUD 002395410), istnieje różnica między naruszeniem dobrego imienia spółki handlowej a naruszeniem dobrego imienia osoby w świetle ich statusu, gdyż pierwsze z tych naruszeń nie ma wymiaru moralnego. Sam Sąd odwoływał się zresztą do tego orzecznictwa w sprawie

- dotyczącej środków ograniczających (wyrok z dnia 12 lutego 2015 r., Akhras/Rada, T-579/11, niepublikowany, EU:T:2015:97, pkt 152). Zdaniem Rady skarżący, wnosząc do sądu o wyznaczenie biegłego w ramach środków dowodowych, usiłuje obejść ciężący na nim obowiązek udowodnienia istnienia krzywdy, na którą się powołuje, oraz jej kwotowego określenia. Gdyby Sąd uznał, że należy stwierdzić odpowiedzialność pozaumowną Unii, powinien zgodnie z orzecznictwem przyjąć, że stwierdzenie nieważności spornych aktów stanowiło stosowne zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez skarżącego. W każdym razie kwota 1 mln EUR, której domaga się skarżący tytułem zadośćuczynienia za doznaną jego zdaniem krzywdę, jest niepotwierdzona oraz w świetle orzecznictwa zbyt wysoka.
- 111 Komisja dodaje, że rodzaj krzywdy, jaką podnosi skarżący, to jest koszt kampanii reklamowej w celu odbudowania wizerunku, pokrywa się ze szkodą materialną, której rzeczywistego i konkretnego charakteru powinien on dowieść.
- 112 Jeżeli chodzi o rzeczywisty charakter szkody, to zgodnie z orzecznictwem (zob. podobnie wyroki: z dnia 27 stycznia 1982 r., De Franceschi/Rada i Komisja, 51/81, EU:C:1982:20, pkt 9; z dnia 13 listopada 1984 r., Birra Wührer i in./Rada i Komisja, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 i 282/82, EU:C:1984:341, pkt 9; z dnia 16 stycznia 1996 r., Candiote/Rada, T-108/94, EU:T:1996:5, pkt 54) odpowiedzialność pozaumowną Unii można stwierdzić jedynie wówczas, gdy skarżący faktycznie poniósł rzeczywistą i pewną szkodę. Do skarżącego należy udowodnienie, że przesłanka ta została spełniona (zob. wyrok z dnia 9 listopada 2006 r., Agraz i in./Komisja, C-243/05 P, EU:C:2006:708, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo), oraz, co więcej, przedstawienie przekonujących dowodów zarówno na istnienie szkody, jak i jej wielkość (zob. wyrok z dnia 16 września 1997 r., Blackspur DIY i in./Rada, C-362/95 P, EU:C:1997:401, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 113 Bardziej konkretnie rzecz ujmując, każde żądanie naprawienia szkody, niezależnie od tego, czy chodzi o szkodę materialną, czy krzywdę, symboliczną, czy poprzez uzyskanie realnego odszkodowania, powinno wyraźnie wskazywać charakter podnoszonej szkody w odniesieniu do zarzucanego zachowania oraz choćby w przybliżeniu wycenić całość tej szkody (zob. wyrok z dnia 26 lutego 2015 r., Sabbagh/Rada, T-652/11, niepublikowany, EU:T:2015:112, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 114 Tytułem naprawienia szkody kwalifikowanej przez niego jako „krzywda” skarżący odsyła do naruszenia jego dobrego imienia z powodu powiązania jego nazwy z poważnym zagrożeniem dla pokoju międzynarodowego i bezpieczeństwa międzynarodowego, rzeczywisty charakter tej szkody jest wykazany okolicznością, że przyjęcie spornych aktów miało wpływ na zachowanie wobec niego osób trzecich, zaś jej wielkość można zmierzyć poprzez odniesienie do wysokości nakładów na reklamę w celu odbudowania tego wizerunku.
- 115 Szkada, której naprawienia domaga się skarżący tytułem doznanej krzywdy, ma charakter niematerialny i odpowiada naruszeniu jego wizerunku lub dobrego imienia.
- 116 Z orzecznictwa na podstawie art. 268 TFUE w zw. z art. 340 akapit drugi TFUE wynika, że co do zasady możliwe jest zadośćuczynienie za krzywdę względem osoby prawnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 stycznia 1999 r., BAI/Komisja T-230/95, EU:T:1999:11, pkt 37; z dnia 15 października 2008 r., Camar/Komisja, T-457/04 i T-223/05, niepublikowany, EU:T:2008:439, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo) oraz że taka krzywda może przybrać formę naruszenia wizerunku lub dobrego imienia tej osoby prawnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 lipca 1999 r., New Europe Consulting i Brown/Komisja, T-231/97, EU:T:1999:146, pkt 53, 69; z dnia 8 listopada 2011 r., Idromacchine i in./Komisja, T-88/09, EU:T:2011:641, pkt 70–76; z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 80–85).

- 117 W zakresie, w jakim Rada powołuje się na orzecznictwo ETPC, należy przypomnieć, że ETPC, zważywszy na własne orzecznictwo i w jego świetle, nie wyklucza możliwości doznania nawet przez spółkę handlową szkody innej niż materialna, wymagającej naprawienia w pieniądzu, przy czym takie naprawienie zależy od okoliczności każdej sprawy (wyrok ETPC z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie Comingersoll S.A. przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2000:0406JUD 003538297, § 32, 35). W przypadku takiej spółki szkoda ta może obejmować elementy bardziej lub mniej „obiektywne” i „subiektywne”, do których należy dobre imię przedsiębiorstwa, a jej skutki nie poddają się dokładnym obliczeniom (wyrok ETPC z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie Comingersoll S.A. przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2000:0406JUD 003538297, § 35). Jak wynika z wyroku ETPC z dnia 2 lutego 2016 r. w sprawie Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete i index.hu Zrt przeciwko Węgrom (CE:ECHR:2016:0202JUD 002294713, § 84), tego orzecznictwa ETPC nie podważył przytoczony przez Radę wyrok ETPC z dnia 19 lipca 2011 r. w sprawie Uj przeciwko Węgrom (CE:ECHR:2011:0719JUD 002395410), w którym sprecyzowano jedynie, że szkoda niematerialna doznana przez spółkę ma raczej charakter handlowy niż moralny.
- 118 Należy zatem oddalić zarówno argumenty Komisji, zgodnie z którymi krzywda, jakiej w swoim przekonaniu doznał skarżący, jest szkodą materialną, jak i argumenty Rady, zgodnie z którymi skarżący, jako spółka handlowa, nie może otrzymać zadośćuczynienia za krzywdę odpowiadającą naruszeniu jego dobrego imienia.
- 119 Jeżeli chodzi o rzeczywisty charakter podnoszonej krzywdy, należy przypomnieć, że – szczególnie w odniesieniu do krzywdy tego rodzaju – o ile przedstawienie dowodów lub wniosków dowodowych nie jest koniecznie uznawane za warunek uznania takiej krzywdy, o tyle strona skarżąca powinna przynajmniej wykazać, że zachowanie zarzucane danej instytucji mogło jej taką krzywdę wyrządzić (zob. wyrok z dnia 16 października 2014 r., Evropaiki Dynamiki/Komisja, T-297/12, niepublikowany, EU:T:2014:888, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo; zob. również podobnie wyrok z dnia 28 stycznia 1999 r., BAI/Komisja, T-230/95, EU:T:1999:11, pkt 39).
- 120 Ponadto o ile w wyroku z dnia 28 maja 2013 r., Abdulrahim/Rada i Komisja (C-239/12 P, EU:C:2013:331) Trybunał orzekł, że stwierdzenie nieważności niezgodnych z prawem środków ograniczających może stanowić formę zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, o tyle nie wynika stąd jednak, że taka forma zadośćuczynienia jest we wszystkich przypadkach w sposób konieczny wystarczająca dla zapewnienia pełnego zadośćuczynienia za krzywdę, a decyzję w tej kwestii należy zawsze podejmować na podstawie oceny okoliczności sprawy (zob. podobnie wyrok z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 49).
- 121 W niniejszej sprawie same tylko dopuszczalne dowody przedstawione przez skarżącego nie pozwalają jednak na stwierdzenie, że stwierdzenie bezprawności zachowania Rady oraz stwierdzenie nieważności spornych aktów same w sobie nie są wystarczającym zadośćuczynieniem za krzywdę, jakiej skarżący w swoim przekonaniu doznał z powodu naruszenia jego dobrego imienia przez sporne akty.
- 122 Tak więc – i nawet bez potrzeby badania przesłanki istnienia związku przyczynowego – należy oddalić zgłoszone przez skarżącego żądanie zadośćuczynienia za krzywdę, a tym samym skargę w całości.

W przedmiocie kosztów

- 123 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżący przegrał sprawę, należy – zgodnie z żądaniem Rady – obciążyć go kosztami postępowania.
- 124 Zgodnie z art. 138 § 1 akapit pierwszy regulaminu postępowania instytucje, które przystąpiły do sprawy w charakterze interwenientów, pokrywają własne koszty. Komisja pokryje zatem własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (pierwsza izba w składzie powiększonym)

orzeka, co następuje:

- 1) **Skarga zostaje oddalona.**
- 2) **Post Bank Iran pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Radę Unii Europejskiej.**
- 3) **Komisja Europejska pokrywa własne koszty.**

Pelikánová

Valančius

Nihoul

Svenningsen

Öberg

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 13 grudnia 2018 r.

Podpisy